

A nyugat-balkáni média mint a nagyhatalmi befolyásszerzés eszköze

MKI Elemzés

A Magyar Külügyi Intézet rendszeres kiadványa.

Kiadó:

© Magyar Külügyi Intézet, 2026.

Szerző(k):

Nikowitz-Holló Márton

Lektorálta:

Kulcsár Andrea, Vass Ágnes

Jelen elemzés és annak következtetései kizárólag a szerzők magánvéleményét tükrözik és nem tekinthetők a Magyar Külügyi Intézet, a Külgazdasági és Külügyminisztérium, illetve Magyarország Kormánya álláspontjának.

ISSN 2063–9244

<https://doi.org/10.47683/KKIElemzesek.KE-2026.10>

Korábbi kiadványainkat megtekintheti az [Intézet](#) weboldalán.

A borítókép forrása: Shutterstock

Nikowitz–Holló Márton, vezető kutató, MKI

A NYUGAT–BALKÁNI MÉDIA MINT A NAGYHATALMI BEFOLYÁSSZERZÉS ESZKÖZE

A média – annak ellenére, hogy a közösségi oldalak megjelenésével a jelentősége valamelyest csökkent és átalakult – továbbra is meghatározó politikai véleményformáló erő a világ minden részén, de ez az állítás különösen is igaz a Nyugat-Balkánra, ahol az egyszerre a belpolitikai narratívák ütköztetésének a terepe és a nemzetközi, nagyhatalmi befolyásolás kiemelt eszköze is. A televízió, a rádió, az online elérhető tartalmak, valamint a nyomtatott sajtó egyaránt kiváló lehetőséget nyújt a regionális politikai, gazdasági vagy éppen kulturális dominanciáját növelni kívánó erőknél ahhoz, hogy a nézőpontjuk célzott propagálásával a saját céljaiknak megfelelően befolyásolják a helyi közvéleményt. A jelen elemzés a nyugat-balkáni média sérülékenységeinek és az érintett országok történelmi, társadalmi, gazdasági fejlődéséből fakadó sajátosságainak a számbavétele alapján azt vizsgálja, hogy a tömegtájékoztató eszközök miként válhattak a régióban meghatározó szereppel bíró nagyhatalmak, így Oroszország, Kína, Törökország, az Európai Unió és az Amerikai Egyesült Államok befolyását növelő soft powerre.

A felsorolt országok befolyásolási törekvései meglehetősen eltérő jellegűek. Míg Oroszország jellemzően agresszív módon igyekszik a politikai törekvéseit ideológiai síkon legitimálni – elsősorban a pravoszláv (azaz a szerb, a montenegrói és a macedón) lakosság irányába –, valamint a saját pozitív képének az erősítésével az EU és a NATO szerepét aláásni, addig Kína alapvető a regionális gazdasági befolyásszerzési törekvéseinek a támogatására használja a médiát, hogy azzal kedvező benyomást alakítson ki a saját szerepe kapcsán. Peking „különutas” tevékenységet folytat: a többi nagyhatalomtól eltérően távol tartja magát a helyi politikai folyamatokba való beavatkozástól, azok kommentálásától, és kizárólag gazdasági partnerként jelenik meg, s ezzel jellemzően szimpátiát ébreszt a lakosság körében. Ankara a „puha hatalom” hagyományos eszköztárával él: a kulturális szerepe erősítésével kívánja a politikai, a gazdasági és a katonai érdekszféráját kiterjeszteni a régióra – főleg a Nyugat-Balkán muszlim többségű országaira

(Koszovóra, Albániára és Bosznia-Hercegovinára) –, s ehhez a médiában a helyi közösségek és a törökök hasonlóságait emeli ki, és Törökországot az iszlám világ védelmezőjeként, valamint a régió „történelmi nagyhatalmaként” mutatja be. Az EU és az USA helyi befolyása, az ottani médiára gyakorolt hatása jelentősen eltér a keleti érdekelt országokétól: az elsődleges céljuk a nyugati értékek erősítése – és azzal párhuzamosan a keleti, elsősorban az orosz befolyás visszaszorítása. Az EU kiemelt eszköze a független újságírás és a médiaműveltség támogatása, a dezinformációval szembeni fellépés, valamint a helyi jogszabályi keretek nyugati értékeknek megfelelő átalakítása. Az USA esetében az álhírek elleni küzdelem mellett a még Andrew Breitbart által megfogalmazott „fordított befolyásolási stratégia” szerepét kell kiemelni.

A jelen elemzés alaptézise, hogy a Nyugat-Balkán napjainkban is a nagyhatalmi befolyás ütközőzónája, és ez igaz a helyi média tekintetében is. Míg az orosz érdek alapvetően az uniós és a NATO-befolyás dezinformációs műveletekkel történő gyengítése, addig az EU és az USA éppen a moszkvai hatás gyengítésével igyekszik erősíteni a pozícióit, s a Nyugat irányába terelni a régiót. A két fél közötti „csatározások” farvizén pedig a helyi társadalmak alapvetően nyugatias értékrendjére destruktív hatást gyakorló kínai és különösen török törekvések jelentősebb ellenállás nélkül, szinte észrevétlenül nyernek teret a balkáni mindennapokban.

A POLITIKA ÉS A PÉNZ FOGSÁGÁBAN

A balkáni média általános jellemzője a függetlenség hiánya. Ennek az elsődleges oka, hogy a reklámok iránti kereslet alapvetően gyenge, a piaci alapon megszerezhető pénzügyi források erősen limitáltak, így a sajtóorgánumok jelentős mértékben az őket finanszírozó politikai pártoktól, erőktől, illetve azok gazdasági köreitől függenek. Ennek fényében magától értetődő elvárás feléjük a „pártosság”, a tulajdonosi igényeknek való megfelelés, amelynek következtében tulajdonképpen azok ideológiai szócsövei lesznek. Tehát a media capture jelensége dominánssá válik: a média elveszíti a szuverenitását, egy politikai vagy gazdasági hatalmi csoport befolyása alá kerül, és már nem elsősorban a közérdeket szolgálja, hanem az adott érdekcsoport nézeteit és céljait közvetíti – gyakran egyoldalú vagy torzított módon. A folyamatnak pedig többféle háttere lehet: tulajdonosi koncentráció, amikor a médiapiac jelentős része néhány, a

hatalomhoz közel álló szereplő kezébe kerül; pénzügyi befolyás, például állami hirdetések vagy támogatások függőséget kialakító, irányított elosztása; a szabályozási környezetrevén – törvényekkel vagy hatósági döntésekkel – bizonyos médium előnybe hozása, míg mások számára hátrány okozása. Mindezek hatására az újságírók és a szerkesztőségek sokszor öncenzúrát gyakorolnak. A media capture következménye, hogy a nyilvánosság nem kap kiegyensúlyozott és megbízható információkat, így torzul a közvélekedés, csökken a sajtószabadság, és hosszabb távon gyengül a demokratikus intézmények működése. Ráadásul a Balkán országokban sokszor átláthatatlan a média tulajdonosi szerkezete, ami tovább növeli a befolyásolás lehetőségét.¹

További meghatározója a balkáni médiának, hogy az újságírók rossz munkakörülmények között, kevés fizetésért, ráadásul számos esetben megfélemlítve végzik a tevékenységüket. Gyakori az ellenük elkövetett verbális, sőt esetenként a fizikai erőszak is. Mindezek következtében, valamint a tulajdonosi körök kívánalmainak való megfelelési kényszer miatt az újságírás szakmai színvonala alacsony, és még inkább sekélyessé teszi, hogy a helyi lakosság jelentős részére jellemző hírfogyasztás „minőségéhez” is alkalmazkodik.²

Általánosan megfigyelhető trend a nyomtatott sajtó hanyatlása, a piaci arányának az erőteljes visszaesése, a tévének a továbbra is kiemelt és meghatározó szerepe, valamint az online platformok fokozott térnyerése. A legfiatalabb generációk tájékozódásában pedig – a világviszonylatban jellemző változáshoz hasonlóan – egyértelműen a közösségi média játssza a főszerepet. A balkáni média általános állapota – alulfinanszírozottsága, átpolitizáltsága, átláthatatlan tulajdonosi viszonyai és alapvetően gyenge színvonala – teljes mértékben alkalmas terepet és lehetőséget biztosít a külföldi befolyásolási törekvések számára.

A TÉVÉ ÉS A KÖZÖSSÉGI MÉDIA MINDENKFELETT

A Nyugat-Balkánon a tájékoztatás és a közvélemény formálása terén továbbra is a televízió szerepe a meghatározó: a lakosság 50-70 százaléka – de különösen az 50 feletti generáció – számára a tévé az elsődleges tájékozási forrás, és a

1 „Media Capture in the Western Balkans: From Captured States to Captured Media”, *Southeast European Leadership for Development and Integrity*, 2022. december 18., <https://selidi.net/wp-content/uploads/2022/12/Media-Capture-in-the-Western-Balkans.pdf>.

2 „RSF World Press Freedom Index 2025: Economic Fragility a Leading Threat to Press Freedom”, *Reporters Without Borders*, hozzáférés: 2026. április 21., https://rsf.org/en/rsf-world-press-freedom-index-2025-economic-fragility-leading-threat-press-freedom?year=2025&data_type=general.

teljes médiafogyasztásnak időben is mintegy 40-60 százalékát a tévézés teszi ki. Természetesen ezek az arányok lényegesen alacsonyabbak a fiatalabb generációk esetén. Ugyanakkor a lakosság 80-95 százaléka használja az internetet, és 50-70 százaléka a közösségi média felületein is aktív. A 18–35 év közötti korosztály tekintetében viszont ez az arány eléri a 80-90 százalékot, vagy akár meg is haladja azt, hiszen a fiatalok körében egyértelműen a közösségi média és az online platformok vezetnek, amelyek az általános tájékozódásban mind nagyobb szerepet kapnak, a hagyományos tévézést pedig felváltotta a streaming.³

A televízióígysajátos átmeneti állapotban van: egyszerre őrzi a hagyományos tömegmédiium-jellegét, miközben egyre erősebben érződik rajta is a digitális átalakulás. Továbbra is kiemelt szerepet tölt be, különösen a hírfogyasztás terén, így a politikai szereplők számára még mindig jellemzően a kommunikációjuk elsődleges platformja maradt. Szerbiában a közszolgálati csatorna (RTS) esti hírműsorai továbbra is tömegeket érnek el, különösen a politikailag turbulens, illetve a kampányidőszakokban, de nincs ez másként a régió más országaiban sem. Bár a közszolgálati médiiumok elvileg a kiegyensúlyozott tájékoztatást és a közérdeket szolgálják, a gyakorlatban azonban a működésük gyakran politikai és finanszírozási nyomás alatt áll. A közszolgáltatók mellett a kereskedelmi televíziók is jelentős befolyással és tömeges eléréssel bírnak, különösen a szórakoztató tartalmak terén, azonban azok sem feltétlenül a független piaci logika mentén működnek. A szerb TV Pink vagy az albán Top Channel példája jól mutatja, hogy a médiatulajdonosi struktúrák gyakran összefonódnak a politikai és a gazdasági elittel, és a csatornák az ő érdekeiket szolgálják. Ennek a következménye a hírtartalom polarizáltsága, valamint az úgynevezett infotainment térnyerése, amely esetén a politikai információk szórakoztató formában, gyakorlatilag „show-műsorként” jelennek meg.⁴

A Nyugat-Balkánon – ahogy a világ nagy részén – a digitális átalakulás egyre erőteljesebben formálja a médiakörnyezetet. Az olyan platformok, mint a YouTube vagy a Netflix, különösen a fiatalabb korosztályok körében váltak meghatározóvá, ami a fentebb ismertetett generációs törést eredményezte a médiafogyasztásban. Az elmúlt évtizedben pedig a közösségi média vált a tömegkommunikáció egyik legdinamikusabban fejlődő szegmensévé:

3 „Reuters Institute Digital News Report 2025”, *Reuters Institute*, hozzáférés: 2026.04.21., https://a-mcc.eu/wp-content/uploads/2025/07/Digital_News_Report_2025.pdf

4 „Media Ownership Monitor Western Balkans”, *BIRN*, hozzáférés: 2026.04.21., <https://western-balkans.mediaownershipmonitor.org/en/>

jellemzően már nem kiegészítő platformként jelenik meg, hanem egyre inkább önálló nyilvánossági térként működik, amely részben átalakítja a televízió és a sajtó hagyományos szerepét is. A lakosság jelentős része – különösen a fiatalabb generációk – napi szinten használja hírfogyasztásra, kommunikációra és szórakozásra, és egyes korcsoportokban már a hírekhez való hozzáférés elsődleges forrásává is az vált. A különböző alkalmazások közül a Facebook, az Instagram és a TikTok dominál. A közösségi média nemcsak a személyes kommunikációt, hanem a politikai és a közéleti információáramlást is jelentősen befolyásolja. Ezért a politikai szereplők is egyre inkább ezeket a csatornákat használják a hagyományos tömegtájékoztatási módok helyett. A közösségi média ugyanakkor hozzájárul az információs környezet polarizációjához is.

A régió egyik legmeghatározóbb sajátossága az etnikai és nyelvi alapú megosztottság, amely különösen Bosznia-Hercegovinára és Koszovóra jellemző, ahol több, egymással párhuzamos, etnikai alapon szerveződő „nyilvánosság” és médiatér létezik. Ennek következtében ugyanazok az események eltérő értelmezési keretekben jelennek meg, ami erősen befolyásolja a politikai percepciókat és a társadalmi kohéziót is. Gyakori az olyan, etnikai alapú, „démonizáló” narratívák alkalmazása, amelyekben a más nemzetiségű honfitársakat vagy éppen szomszédos országot a békét és stabilitást veszélyeztető tényezőként mutatják be. Az ilyen dezinformációk a közösségi média felületein is elég sűrűn jelennek meg.⁵

DEZINFORMÁCIÓ „ÚJRACSOMAGOLVA”: AZ OROSZ MÉDIABEFOLYÁS SAJÁTÓSÁGAI

Oroszországnak a „meleg tengerekre” való kijutás egy több évszázados ambíciója, így a Balkán-félsziget tradicionálisan az orosz birodalmi törekvések egyik elsődleges célpontja. Bár a befolyásolásának a jellege az idők során átalakult, Moszkva azt napjainkban is aktívan gyakorolja a Nyugat-Balkánon. Ennek az egyik jellemző megnyilvánulási formája az orosz dezinformációk megjelenése a helyi médiában, amelyek elsődleges célja a térség EU- és NATO-csatlakozási törekvéseinek az aláásása, a nyugati értékek hiteltelenítése és egyben az orosz politikai és külpolitikai ideológia legitimálása. Oroszország főleg a régió pravoszláv vallású szlávok lakta területein, így Szerbiában, Montenegróban,

5 Nic Newman *et al.*, „Reuters Institute Digital News Report 2025”, AMCC, hozzáférés: 2026. április 21., https://a-mcc.eu/wp-content/uploads/2025/07/Digital_News-Report_2025.pdf.

Észak-Macedóniában, a Bosznia-hercegovinai Szerb Köztársaságban (Republika Srpska), valamint a koszovói szerbség körében próbálja – és több-kevesebb sikerrel tudja – az érdekeit érvényesíteni. A befolyásának a növelése elsősorban a kulturális és vallási közösség, illetve a pánszlávizmus eszmeiségének a jegyében történik.

A nyugat-balkáni orosz médiabefolyás egy „hálózatos információs térben” történik: az orosz hivatalos médiumok, a Moszkva mellett politikailag elkötelezett helyi sajtóorgánumok és a közösségi média platformjai egymást erősítve terjesztik a hasonló narratívákat. A jelenség különösen meghatározó Szerbiában és Republika Srpskában. A hivatalos orosz jelenlétet leginkább a Russia Today hírcsatorna belgrádi platformja, az RT Balkan, illetve a Sputnik alá tartozó Sputnik Srbija biztosítja a régióban. Ezek a médiumok a híreken kívül olyan tartalmakat is gyártanak, amelyekben eltúloznak bizonyos információkat: például a NATO-val, az EU-val vagy az Ukrajnával kapcsolatos anyagokban rendszeresen a „nyugati kettős mércét”, illetve Oroszország „védelmi” szerepét hangsúlyozzák. A Sputnik szerb nyelvű kiadása sok helyi portál elsődleges forrását jelenti, így ott megjelent híreket változtatás nélkül vagy minimális szerkesztéssel vesznek át.

Az orosz befolyás másik legfontosabb csatornája a nyugat-balkáni médiában a szerb bulvársajtó és a tévécsatornák egy része. Egyes lapok és portálok – például az Informer, az Alo vagy a Kurir – gyakran közölnek orosz forrásból származó állításokat vagy azokkal összhangban álló értelmezéseket, és tipikusnak mondható az erősen érzelmes címek adása és a geopolitikai események dramatizálása. A szerb kereskedelmi televíziók közül jellemzően a már említett TV Pink is gyakran ad teret olyan politikai talkshow-knak, amelyekben oroszbarát vagy Nyugat-kritikus narratívák jelennek meg.⁶

A közösségi médiában a befolyás még sokrétűbb, és rendkívül hatékony. Orosz szempontból kiemelkedően fontos platform közülük a Telegram, amelyen keresztül számos anonim vagy félig anonim csatorna és influenszer terjeszt olyan geopolitikai tartalmakat, amelyek gyakran az orosz állami narratívákat ismétlik meg. Ilyen például az orosz–ukrán háborúnak a „NATO által kiprovokált

6 „Russian Propaganda in the Balkans – Serbia and Bosnia and Herzegovina”, *KHAR Center*, 2026. március 9., <https://kharcenter.com/en/researches/russian-propaganda-in-the-balkans-serbia-and-bosnia-and-herzegovina>.

konfliktusként” való keretezése, a nyugati országok „dekadenciájának” a hangsúlyozása, összeesküvés-elméletek és konteók közlése.⁷

A Facebookon és – kisebb mértékben – az Instagramon az ilyen tartalmak „hírmegosztó” oldalakon, helyi mémoldalakon és politikai kommentátorok profiljain keresztül terjednek. Sok esetben nem nyíltan orosz eredetűek, hanem „független hírforrásból” származóként hivatkoznak rájuk, ami növeli a hitelességüket. A rendszer legfontosabb sajátossága, hogy a különböző csatornákon érkező információk összeérnek egy „visszhangkamra-rendszerben” (echo chamber), amelynek a működése a következő példával írható le: egy szerb portál átvesz egy Sputnik-cikket, majd azt megosztja egy Facebook-oldal, nem sokkal később pedig kommentárként megjelenik egy televíziós műsorban is, így a narratíva többszörösen megerősítetté válik, annak ellenére, hogy eredetileg egyetlen forrásból származik.⁸

A nyugat-balkáni orosz médiabefolyásereje „lokalizált újracsomagolásban” és a különböző platformok közötti terjedésben/terjesztésben rejlik: a hivatalos orosz médiumok adják a narratív alapot, a helyi bulvár- és politikai média normalizálja azt, a közösségi média pedig tömegesen (de már forrásmegjelölés nélkül) terjeszti tovább, s ezzel a közönség lehető legszélesebb köreihez juttatja el azt. Az orosz médiabefolyásban emellett kiemelt szerep jut a Nyugat-Balkán destabilizálását célzó tevékenységnek, azaz a helyi, jellemzően interetnikus konfliktusok hangsúlyozásának is, különösen Bosznia-Hercegovinában és Koszovóban.

A MEGBÍZHATÓ GAZDASÁGI PARTNER, AVAGY KÍNA IMÁZSÉPÍTÉSE A BALKÁNON

A nyugat-balkáni kínai médiabefolyás egy következetes, de kevésbé konfrontatív soft power eszköztárra épül, és szorosan összekapcsolódik Kína térségbeli gazdasági jelenlétével, különösen az Övezet és Út Kezdeményezés (Belt and Road Initiatives, BRI) infrastrukturális és beruházási projektjeivel. A pekingi stratégia e téren alapvetően a pozitív imázs építésére, a „technikai óriás” Kína megismertetésére, a gazdasági együttműködés hangsúlyozására és a politikai

⁷ Irvin Pekmez, Enes Hodžić és Nino Bilajac, „Pro-Russian Telegram Channels Push Kremlin’s Line in Balkans”, *Balkan Insight*, 2024. június 21., <https://balkaninsight.com/2024/06/21/pro-russian-telegram-channels-push-kremlins-line-in-balkans/bi/>.

⁸ Irvin Pekmez, Enes Hodžić, Nino Bilajac, „Pro-Russian Telegram Channels in the Balkans Gain Ground in Recruitment and Disinformation War”, *Detektor*, 2024. június 7., <https://detektor.ba/2024/06/07/proruski-telegram-kanali-na-balkanu-sve-popularniji-poligon-za-regrutovanje-i-dezinformacije/?lang=en&utm>.

semlegesség kommunikálására épül.

A kínai rendszer központi elemei az állami globális médiumok, mindenekelőtt a CGTN (China Global Television Network) és a Xinhua News Agency. Ezek a szereplők nemcsak globálisan sugárzott, angol nyelvű tartalmakat gyártanak, hanem célzottan jelen vannak a nyugat-balkáni médiatérben is, például szerb nyelvű vagy regionális témájú anyagokkal. A Xinhua különösen fontos szereplő, mivel hírügynökségi modellben működik, így a kész tartalmai könnyen beépülnek a helyi médiák hírszolgáltatásába. Ez esetben is gyakran az történik, hogy a szerb vagy más nyugat-balkáni hírportálok és televíziók változtatás nélkül vagy minimális utószerkesztéssel átveszik a kínai állami híryananyagokat – különösen a gazdasági, infrastrukturális és diplomáciai témájúakat.⁹

A helyi médiával történő együttműködés a kínai befolyásolás egyik legfontosabb pillére. Szerbiában például a közszolgálati média és több kereskedelmi adó is rendszeresen közöl Xinhua- vagy CGTN-forrású tartalmakat. Azok jellemzően a kínai beruházásokat – például autópálya-építéseket, vasútfejlesztéseket (pl. a Belgrád–Budapest-vasútvonal szerbiai szakasza) vagy ipari befektetéseket – mutatják be, előnyös megvilágításban. Peking kapcsán a narratíva gyakran a „fejlődési partnerség” és a „win-win együttműködés” fogalmaira épül, miközben a nyugati szereplők jelenlétét kevésbé hangsúlyosan, gyakran semleges módon említik meg.¹⁰

A kínai médiakommunikáció jellegzetessége, hogy erősen PR-alapú és vizuálisan orientált. A közösségi médiában (Facebook, YouTube, TikTok) az említett két fő szolgáltató rövid videókat, riportokat és vizuális anyagokat terjeszt, amelyek elsősorban modern infrastruktúrát, ipari fejlesztéseket és „sikeres együttműködési projekteket” mutatnak be. A náluk megjelenő tartalmak tehát kevésbé politikai jellegűek, inkább azt a gazdasági modernizációs narratívát erősítik, amely szerint Kína egy stabil, kiszámítható és hatékony partner. A közösségi médiában való kínai jelenlét mellett fontos elem a hírügynökségi tartalmaknak a helyi tömegkommunikációba történő beépülése. A kínai állami csatornák anyagai gyakran anélkül jelennek meg szerb portálokon, hogy az olvasó számára egyértelművé tennék az eredeti forrást. Ez a „láthatatlan forrásátvétel”

⁹ Xhorzhina Bami, „China Increasing Its Footprint in Balkan Media, Study Concludes”, *Balkan Insight*, 2020. december 9., <https://balkaninsight.com/2020/12/09/china-increasing-its-footprint-in-balkan-media-study-concludes/bi/>.

¹⁰ Stefan Vladisavljev, „Chinese Influence in Serbia”, *CEPA*, 2022. szeptember 2., <https://cepa.org/comprehensive-reports/chinese-influence-in-serbia/>.

azt eredményezi, hogy a kínai narratívák nem külső propagandaként, hanem „nemzetközi hírként” kerülnek a lakosság elé. A Covid19-járvány idején ez a mechanizmus különösen látványos volt: a kínai vakcinák és orvosi eszközök gyors szállításáról szóló hírek széles körben megjelentek a szerb médiában, ami azok hatékonyságát hangsúlyozta a nyugatiakkal szemben. Ez tovább erősítette Kínának mint megbízható partnernek a képét,¹¹ különösen Szerbiában és Montenegróban.

A kínai befolyás növelésének szintén nagyon fontos eleme a politikai semlegesség nyomatékosítása. A kínai médiában következetesen megjelenik az a narratíva, hogy Peking nem avatkozik bele más országok belügyeibe, és tiszteletben tartja a szuverenitásukat. Ez különösen vonzó a nyugat-balkáni államok számára, amelyek igen érzékenyen reagálnak a külső politikai befolyásszerzési próbálkozásokra. Épp ezért Kína mindig „konfliktusmentes partnerként” jelenik meg, amely nem szab a Nyugat-Balkánnak olyan feltételeket, mint a nyugati intézmények.

AZ OSMÁN BIRODALOMTÓL A SZAPPANOPERÁKIG: A TÖRÖK MÉDIABEFOLYÁS MEGNYILVÁNULÁSI FORMÁI

Törökország elsősorban a Nyugat-Balkán muszlim többségű országaiban, illetve a térség muszlim lakossága körében igyekszik erősíteni a befolyását – különösen az oszmán örökség és a vallási-kulturális közösség összetartó erejének a népszerűsítése, hangsúlyozása révén. A hatása elsősorban Bosznia-Hercegovinában, Koszovóban és Észak-Macedónia albánok lakta vidékein, valamint Albániában meghatározó. Ankara alapvetően a puha hatalmi eszközöket részesíti előnyben, amelyek közül kiemelkedik a Török Együttműködési és Koordinációs Ügynökség (Türk İşbirliği ve Koordinasyon İdaresi Başkanlığı, TİKA) munkája.

A nyugat-balkáni médiabefolyás növelése érdekében a törökök egyszerre építenek a történelmi-kulturális kapcsolatokra, a gazdasági jelenletre és a tudatos médiapolitikai terjeszkedésre. Az általuk alkalmazott modell kifejezetten az identitásalapú és a kulturális kötődéseket erősítő kommunikáció, s ennek megfelelően Törökország nem egy idegen hatalomként, hanem a régióhoz történelmileg és kulturálisan is szorosan kapcsolódó szereplőként igyekszik

11 Doruntina Baliu, „From Classrooms to TikTok, China’s Soft Power Push Expands in the Balkans”, *Radio Free Europe, Radio Liberty*, 2026. február 4., <https://www.rferl.org/a/china-balkans-kosovo-serbia-scholarship-influence-education-tiktok/33667778.html>.

magát feltüntetni.¹²

A balkáni médiabefolyás központi szereplői a török állami és félállami médiumok, mindenekelőtt a Török Rádió- és Televíziótársaság (Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu, TRT) és az Anadolu Agency hírügynökség. Az előbbinek a nemzetközi csatornája, a TRT World angolul, míg a TRT Balkan kifejezetten a régióban használt nyelveken (bosnyák, albán, szerb, macedón) közöl tartalmakat. Az Anadolu Agency pedig rendszeresen szolgáltat híreket a helyi médiapartnerei számára. A török szolgáltatók sem csak híreket közvetítenek: egyúttal értelmezési keretet is kínálnak, különösen a török külpolitika, a muszlim közösségek helyzete és a regionális stabilitás kérdéseihez.¹³

Ankara számára ez esetben a befolyásszerzés egyik legfontosabb eszköze a lokalizáció, így a TRT Balkan nem csupán az általános török nézőpontot közvetíti, hanem helyi újságírók segítségével regionális témákat és kulturális tartalmakat is megjelenít. Ennek eredményeként a szolgáltatása nem egy „külső média” tevékenységeként jelenik meg, hanem a helyinek a szerves részévé válik. Az Anadolu Agency szintén gyakran jelenik meg elsődleges vagy másodlagos forrásként a balkáni hírportálokon, különösen politikai és diplomáciai témákban.¹⁴

A török médiabefolyás másik kulcseleme a kultúra és a filmipar, különösen a televíziós sorozatok exportja, ugyanis a telenovellák rendkívül népszerűek a Balkánon, és jelentős szerepet játszanak a török kulturális jelenlét erősítésében. Ráadásul a szórakoztatás mellett olyan történelmi és identitásbeli narratívákat is közvetítenek, amelyek jellemzően pozitív fényben ábrázolják az Oszmán Birodalom örökségét.¹⁵

A közösségi médiában a török befolyás kevésbé centralizált, de jól szervezett. A fent említett két vállalat aktív jelenléttel bír Facebookon, a YouTube-on és más platformokon, ahol rövid hírvideókat, dokumentumfilmeket és kulturális tartalmakat terjesztenek. Rajtuk kívül fontos szerepet játszanak a török kulturális

12 Philippe Perchoc, „Turkey’s Influence in the Western Balkans”, *European Parliament*, 2017. július, [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2017/607300/EPRS_ATA\(2017\)607300_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2017/607300/EPRS_ATA(2017)607300_EN.pdf).

13 Festim Rizanaj, „Turkey’s Public Diplomacy toward the Western Balkans: Anadolu Agency’s Diplomatic Narrative Regarding Balkan Languages” in *2nd International Balkan Studies Congress Proceedings*, szerk. Bujamin Bela, Sevba Abdula és Semran Murtezani, (IDEFE, 2022.), 325–348., <https://idefe.balkanfoundation.com/catalog/view/1/1/1/84>.

14 Hamdi Firat Buyuk, „Profit and Politics: Euronews and Turkish TRT Step up Balkan Presence”, *Balkan Insight*, 2021. március 12., <https://balkaninsight.com/2021/03/12/profit-and-politics-euronews-and-turkish-trt-step-up-balkan-presence/bi/>.

15 Ivana Vlašković, „The Manifestation of Panturkism in the Balkans: Cultural Diplomacy through Turkish Tv Series”, *ResearchGate*, 2025. szeptember, https://www.researchgate.net/publication/398987646_The_Manifestation_of_Panturkism_in_the_Balkans_Cultural_Diplomacy_Through_Turkish_TV_Series.

intézmények – pl. a Yunus Emre Intézet (Yunus Emre Enstitüsü) – honlapjai, valamint az egyéb, informális oldalak is, hiszen a „közös történelmi és vallási örökség” narratíváját erősítik. Törökország tehát gyakran jelenik meg a médiában a balkáni muszlim közösségek támogatójaként, stabilitást és közvetítést kínáló regionális hatalomként, gazdasági és infrastrukturális partnerként, valamint a térséggel jó történelmi és kulturális kapcsolatokat ápoló szomszédként. Ezt az imázst a török politikai vezetés, különösen Recep Tayyip Erdoğan is igyekszik erősíteni, így mindig a régió iránt elkötelezett vezetőként lép fel.

A nyugat-balkáni médiarendszerbe való beágyazódás Ankara számára is kulcsfontosságú, ennek megfelelően a török forrásból származó hírek és tartalmak gyakran jelennek meg a helyi portálokon, különösen Bosznia-Hercegovinában és Albániában, ahol a Törökországgal való kapcsolatok politikailag és társadalmilag is erősek. Ugyanakkor a térségbeli partnereknek nyújtott médiaképzések, ösztöndíjak és a szakmai együttműködések is segítik a hosszú távú török jelenlétet, s tovább növelik a török narratívák beágyazottságát.

A közös identitás és vallás szerepét hangsúlyozó török befolyáson keresztül azonban esetenként a radikálisabb, keményvonalas iszlám irányzatok is lehetőséget kaphatnak a balkáni terjeszkedésre, ami hosszú távon negatív hatást gyakorolhat az alapvetően nyugati elköteleződésű helyi társadalmakra.

BRÜSSZEL „ELLENTÁMADÁSBAN”

Az Európai Unió nyugat-balkáni médiabefolyása alapvetően nem önmagában, hanem az orosz, kínai és török befolyásolási törekvésekre, dezinformációs kísérletekre adott válaszreakcióként értelmezendő, a hatékonysága azonban erősen megkérdőjelezhető.

A helyi médiatérben az EU tehát normateremtő és támogató szereplőként van jelen, és a hatása elsősorban pénzügyi eszközökön, intézményi reformokon és a csatlakozási folyamat feltételrendszerén keresztül érvényesül. A Nyugat-Balkán országaiban az egyik legfontosabb uniós hatásmechanizmus a csatlakozási perspektíva felkínálása és fenntartása, valamint a nyugati értékek átvételének az ösztönzése csakúgy, mint a korrupcióval szembeni fellépés. Az EU-integráció feltételei között kiemelt helyen szerepel a sajtószabadság, a médiapluralizmus és a tulajdonosi átláthatóság, amelyekkel összefüggésben Brüsszel nemcsak ajánlásokat fogalmaz meg, hanem a térségbeli országok politikai előrehaladását

is a felsorolt kritériumokhoz köti.¹⁶ A szükséges reformok felgyorsítása érdekében számos, független újságírókat, oknyomozó szerkesztőségeket – amelyek közül az egyik legismertebb a Balkan Investigative Reporting Network (BIRN) –, civil médiaprojekteket támogató programot működtet, amelyek célja túlnyomórészt a médiaműveltség javítása.¹⁷ A segítség alapkonceptiója szerint a kritikusan gondolkodó olvasó képes kiszűrni a dezinformáció megnyilvánulási formáit, így nem enged teret azok befolyásának és terjesztésének.

Az EU több olyan eszközzel is rendelkezik, amely egyrészt az elvárt reformok támogatását, másrészt a káros és ellenérdekelt médiabefolyással szembeni fellépést szolgálja. Míg a helyi jogszabályi keretek alakításában a tömegtájékoztatás szabadságáról szóló európai rendelet (European Media Freedom Act)¹⁸ implementálása élvez elsőbbséget a média tulajdonosi szerkezet átláthatóságának a növelése, valamint a szerkesztői függetlenség védelme érdekében, addig a jellemzően orosz dezinformációval szembeni küzdelemben az Európai Külügyi Szolgálat (European External Action Service, EEAS) Nyugat-balkáni Stratégiai Kommunikációs Munkacsoportja (Western Balkans StratCom Task Force, WBTF) játszik kiemelt szerepet.¹⁹

MINDENKI MÁSKÉPP CSINÁLJA – WASHINGTON ÉS A FORDÍTOTT BEFOLYÁSOLÁS

Az Amerikai Egyesült Államok nyugat-balkáni médiabefolyása többretegű rendszerben valósul meg, amelyben a hagyományos diplomácia, a fejlesztéspolitika, a dezinformáció elleni küzdelem és az információs tér versenye egyszerre van jelen.

A két legfontosabb amerikai szereplő e területen az Egyesült Államok Nemzetközi Fejlesztési Ügynöksége (United States Agency for International Development, USAID) és a Nemzeti Alapítvány a Demokráciáért (National Endowment for Democracy, NED), amelyeknek a 2000-es évektől kezdve az

16 „Media Freedom”, *We Balkans*, hozzáférés: 2026. április 21., <https://webalkans.eu/en/themes/democracy-and-fundamental-rights/media-freedom/>.

17 Directorate-General for Neighbourhood and Enlargement Negotiations, „Third EU–Western Balkans Media Days: EU Reaffirms Comprehensive Support to Media Freedom in the Region”, *European Commission*, 2019. szeptember 13., https://enlargement.ec.europa.eu/news/third-eu-western-balkans-media-days-eu-reaffirms-comprehensive-support-media-freedom-region-2019-09-13_en.

18 „Az EP új szabályokat fogadott el a sajtószabadság és az újságírók védelmében”, *Európai Parlament*, 2024. március 13., <https://www.europarl.europa.eu/news/hu/press-room/20240308IPR19014/az-ep-uj-szabalyokat-fogadott-el-a-sajtoszabadsag-es-az-ujsgirok-vedelmeben>.

19 „EEAS Strategic Communication Task Forces”, *European Union External Action*, 2025. május 5., https://www.eeas.europa.eu/eeas/eeas-strategic-communication-task-forces_en?s=2803.

egyik fő céljuk az volt, hogy a demokratikus intézményeket és a sajtószabadságot erősítsék a Nyugat-Balkánon. Ennek érdekében évtizedeken át jelentős forrásokat biztosítottak a térségbeli, jellemzően független médiumoknak, oknyomozó újságíróknak és civil szervezeteknek, valamint médiatréningeket és a tények ellenőrzését (fact-checking) segítő programokat is finanszíroztak. A számos megvalósult oknyomozó projekt részben vagy teljesen ilyen amerikai forrásokra támaszkodott, azonban ez a helyzet a második Trump-adminisztráció hatalomra kerülése óta jelentősen megváltozott. A finanszírozás elapadása vagy befagyasztása sok esetben közvetlenül veszélyeztette a kisebb szerkesztőségek működését, és egyes projektek megszűnéséhez vezetett. Donald Trump döntése különösen is érzékenyen érintette az oknyomozó és a korrupcióellenes újságírást, amely nagymértékben külső forrásoktól függ. Bár az elapadt amerikai forrásokat részben sikerült európaiakkal pótolni, mindez jelentős változásokat okozott a nyugat-balkáni médiában – és nem annak az erősödését és a hatékonyabbá válását szolgálta.

Ugyanakkor az USA szerepe a dezinformáció elleni küzdelemben megerősödött. Mivel az Egyesült Államok és a nyugati partnerei kiemelten sérülékeny információs térnek tekintik a régiót, ahol orosz és helyi politikai szereplők is aktívan terjesztik a félrevezető narratívákat,²⁰ a Washington által támogatott programok célja a médiaműveltség növelése, a tények ellenőrzésének a javítása és a dezinformációs hálózatok feltárása. Ez a tevékenység azonban gyakran politikai viták tárgyát képezi, ugyanis egyes helyi szereplők külső befolyásként értelmezik.

Ugyanakkor egy másik ideológiai hatás is megjelent: az amerikai politikai médiakultúra polarizált szereplői is elérték a régiót. Ilyen például a Breitbart News, amely különösen a konzervatív, EU- és globalizációkritikus narratívákat terjeszti a nyugat-balkáni médiatérben,²¹ elsősorban szerb nyelven vagy helyi átvételek révén. Az általuk elérhetővé tett tartalmak nem a hivatalos amerikai állami politikát képviselik, de hozzájárulnak az információs tér ideológiai széttöredezéséhez, valamint az EU-val és NATO-val szembeni szkepticizmust erősítik. A Breitbart egyfajta fordított befolyásolási stratégiát alkalmaz: azaz nem

20 „Western Balkans Leaders Agree to Bold Actions to Help Region Recover from COVID Pandemic”, *Atlantic Council*, 2020. július 29., <https://www.atlanticcouncil.org/news/press-releases/western-balkans-leaders-agree-to-bold-actions-to-help-region-recover-from-covid-pandemic/>.

21 Robert Benson, „Illiberal International: The Transatlantic Right’s Challenge to Democracy” In *Populism and the Future of Transatlantic Relations: Challenges and Policy Options*, szerk. Marianne Riddervold, Guri Rosén és Jessica R. Greenberg (European Center for Populism Studies, 2026), <https://www.populismstudies.org/illiberal-international-the-transatlantic-rights-challenge-to-democracy/>.

a média mondja meg az embereknek, hogy mit gondoljanak, hanem a közönség igényei és visszajelzései határozzák meg a termékei tartalmát és irányvonalát, továbbá nem közvetlen politikai üzenetekkel, hanem a kulturális értékek kapcsán, illetve a vitás kérdésekre adandó válaszaikkal próbálják elérni a későbbi politikai sikereket.

ÖSSZEZÉS

A Nyugat-Balkán napjainkban is a nagyhatalmi játékok meghatározó terepe, ahol a Kelet és a Nyugat „összecsapása” nem fegyverekkel, hanem dezinformációs műveletekkel, propagandával és a befolyásszerzés egyéb puha hatalmi eszközeivel zajlik.

Míg Oroszország aktívan és egy szisztematikusan felépített rendszer részeként igyekszik a propagandáját és az Európai Unió, az Amerikai Egyesült Államok és a nyugati civilizáció aláadását célzó dezinformációit terjeszteni, addig a Nyugat jellemzően az orosz tevékenységekre adott válaszreakciójaként, pénzügyi és adminisztratív eszközökkel próbálja megteremteni a független balkáni média alapjait, ami közel sem ígérkezik egyszerű folyamatnak. A Nyugat-Balkánon ugyanis az állam, a politika és az egyes politikai pártokhoz köthető üzleti körök oly mértékben teszik lehetetlenné a helyi médiumok függetlenségét, gyengítik a stabilitásukat, illetve rontják az újságírás szakmaiságát, hogy akarva-akaratlanul is elsőrangú terepet kínálnak a befolyásukat növelni kívánó nemzetközi szereplőknek.

Miközben a szemünk láttára zajlik az orosz–amerikai/európai uniós „csörte”, Kína és Törökország szinte észrevétlenül, „radar alatt” tudja folyamatosan erősíteni a balkáni érdekeltségeit, és az előbbi a gazdasági prosperitás ígéretével, az utóbbi pedig a kulturális és az ideológiai azonosságok propagálásával igyekszik megszilárdítani a pozícióit.

Ami a jövőt illeti, a Nyugat-Balkán a geopolitikai elhelyezkedése és a geostratégiai szerepe okán várhatóan mindaddig, „amíg világ a világ”, a nagyhatalmi versengés ütközőzónája marad. Ez azt vetíti előre, hogy az amúgy is instabil politikai és gyenge gazdasági lábakon álló országok továbbra is a dezinformációs műveletek célpontjai lesznek. E tekintetben pozitív változást kizárólag az EU- és a NATO-integrációjuk hozhat, bár a nyugati intézményekhez való csatlakozásuk vélhetőleg az orosz, kínai és török partnereik számára csak még érdekesebb és értékesebb „vadászmezővé” teszi őket.

**MAGYAR
KÜLÜGYI
INTÉZET**